

DON'T Walk Like an Egyptian: Judaism and Astrology

Rabbi Efrem Goldberg 1st Night of Pesach reg@brsonline.org ניִאמֶר משֶּׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקֵנֵינוּ ... אוֹנִיּאמֶר משֶּׁה בִּנְעָרֵינוּ וּבִזְקַנֵינוּ

יּ נִיְגֶרֶשׁ אֹתָם מֵאָת פְּגֵי פַּרְעָה: גָאָרָכֶם וְאָת־טַפְּכֶם רְאוֹ כִּי רָעָה נָגֶּר פְּנִיכֵּם: לִא בֹן לְכוּ יִּ אֶתְכֶם וְאָת־טַפְּכֵם רְאוֹ כִּי רָעָה נָגֶּר פְּנִיכֵּם: לִא בֹן לְכוּ יִּ אֶתְכֶם וְאָת־טַפְּכֵם רְאוֹ כִּי רָעָה נָגֶּר פְּנִיכֵּם: לִא בֹן לְכוּ יִּ אֶתְכֶם וְאָת־טַפְּכֵם רְאוֹ כִּי רָעָה נָגֶּר פְּנִיכֵּם: לִא בֹן לְכוּ בְּיִנְנִי וֹנִבְּלְשׁ אֹתָם מֵאָת פְּנֵי פַרְעָה:

⁹ Moses said, "With our youngsters and with our elders shall we go; with our sons and with our daughters, with our flock and with our cattle shall we go, because it is a festival of HASHEM for us."

¹⁰ He said to them, "So be HASHEM with you as I will send you forth with your children! Look — the evil intent is opposite your faces. ¹¹ Not so; let the men go now. Serve HASHEM, for that is what you seek!" And he drove them out from Pharaoh's presence.

(P) B RASHI

וראו בי רעה נגד פגיבם. כתרגומו. ומדרש אגדה שמעתי, כוכב אחד יש ששמו רעה, אמר להם פרטה רואה אני באלטגנינות שלי אותו כוכב <u>שולה לקראתכם</u> במצו רעה, מדר להם פרטה רואה אני באלטגנינות שלי אותו כוכב <u>שולה לקראתכם</u> במדבר והוא שימן דם והריגה. וכשחטאו ישראל בעגל ובקש הקב"ה להרגם אמר משה בתפלתו למה יאמרו מלרים לאמר ברטה הוליאם (להגן לב:יב), זו היא שאמר להם [פרעה] ראו כי רשה עד פניכם. מיד וינחם ה' על הרעה (שם יד), והפך את הדם לדם מילה שמל יהושע אותם, וזהו שנה' היום גלותי את חרפת מלרים מעליכם (יהושע ה:ט) שהיו אומרים לכם דם אנו רואין עליכם במדבר (ילקוע כי השא שלד

((1:19) P1777 (4:19)

וּפֶּן־תִּשָּׁא עִינְּיִךְ הַשְּׁמִּימָה וְאֶת־הַיָּבְרֹטְ מְּמִּצְרָיִם וְעָבִרְתָּם אֲשֶׁר חַבַּלְ צְבָּא הַיְּתָם וְנֻבַרְתָם אֲשֶׁר חַבַּלְ צְבָא הַהְּהֹים וְנֻבַרְתָּם אֲשֶׁר חַלֵּק יִהְיָה לְכֵל הַעַמִּים מַכִּוּר הַבַּּרְזֶל מִמִּצְרָיִם יִאָּתְ בָּיִם מִכְּוּר הַבַּּרְזֶל מִמִּצְרָיִם וְאֶתְכֶם מִכְּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרָיִם וְאָתְכֶם מִכְּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרָיִם וְאָתְכֶם מִכְּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרָיִם לִּמָם בַּוֹה יִיּנְעָה אָתְכֶם מִכְּוּר הַבַּרְזֶל מִמִּצְרָיִם לִּמָּוּ בִּיִּוֹם הַוָּה: י

and lest you raise your eyes to the heaven and you see the sun, and the moon, and the stars — the entire legion of heaven — and you be drawn astray and bow to them and worship them, which HASHEM, your God, has apportioned to all the peoples under the entire heaven! ²⁰ But HASHEM has taken you and withdrawn you from the iron crucible, from Egypt, to be a nation of heritage for Him, as this very day.

(n') P') DEVARIM

¹³ You shall be wholehearted with HASHEM, your God. ¹⁴ For these nations that you are possessing — they listen to astrologers and diviners; but as for you— not so has HASHEM, your God, given for you.

תַּמְים תִּהְיָּה עָם יהנָה אֱלֹהֶיך: תְּישׁ בִּי וֹ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אַתָּה יוֹרֵשׁ אוֹתָם אֶל־מְעְנְים וְאֶל־קְסְמָים יִשְׁמָעוּ וְאַתָּה לְא בֵּן נָתַן לְךָּ יהנָה אֱלֹהֶיך:

(Pl) "ED (2) RASHI

13. הַּהְהֵלֵךְ עִמּוֹ הִּהְהָה עם הֹי אֱלֹהֶיף – YOU SHALL BE WHOLEHEARTED WITH HASHEM, YOUR GOD. הּהְהַלֵּךְ עִמּוֹ – Walk with Him with wholeheartedness. בּרְמִימוּת – Look ahead to Him, i.e., trust in what He has in store for you, וְלֹא תַחֲקוֹר אַחָר הָעָתִידוֹת – and do not delve into the future. אֶלָא – שְּלָבּא עַלֵיךְ – and ther, בְּלְ מַה שְׁיָבא עַלֵיךְ – accept with wholeheartedness, בְּל מַה שְׁיָבא עַלֵיךְ – and then you will be with Him בּלְחֶלְקוֹר – and of His portion.²

MIHORZ39 ((1/3:)

The Gemara cites a group of three teachings: אמר רבה בּר בַר חַנָה אַמַר רָבִי שָמוּאֵל בַר מַרְתָא אַמַר רָב משום רַבִּי יוֹסֵי איש הוצל - Rabbah bar bar Chanah said in the name of R' Shmuel bar Marta who said in the name of Rav who said in the name of R' Yosef,[41] the leader of Hotzeil: מנין שאין שואַלין From where do we derive that one should not consult – בכלדיים astrologers? שַנאַמָּר "תַמִים תהָוָה עם ה׳ אַלהִיךּ״ – For it says: [43] You shall be wholehearted with Hashem your God. [43] רומניין הַיודַע בַּחֶבִירוֹ שַהוֹא גָּדוֹל מִמֵנוּ אַפִּילוּ בִּדָבָר אָחָד – And from where do we derive that if one knows that his friend is greater than him in Torah scholarship, even with regard to only one thing, שְחַיִיב לְנְהוג בּו כָבוד – that he is obligated to accord him honor? שַנאַמֵּר – For it is says: בּל־קבל די רוחַ וַתִּירָא בַּה ,ַכּל-, [ומַלְבֵּא עשׁית לָהַקְמוֹתֶה עַל־כַל־מַלְבוּתָא"] - Because of the extra spirit [of wisdom that was] in him, the king thought to appoint him over the whole kingdom. יהוושבת על דם טהור והיושבת על דם טהור אַסוּרָה לשׁמש – Also, a woman who is observing her days of tohar blood^[47] is forbidden to cohabit after her tohar days end. [48]

NOTE BOTH OF THE BODY OF CELL OF

תנו רבנן – The Rabbis taught in a Baraisa: "מְעוֹנֶן" – Scripture states: These shall not be found among you . . . a ME'ONEIN. [45] וָה הַמַּעַבִיר שָׁבַעָה מינֵי זָכוּר עַל - R' SHIMON SAYS: זָה הַמַּעַבִיר שָׁבַעָה מינֵי זָכוּר עַל – THIS IS a reference to ONE WHO PASSES SEVEN KINDS OF MALE SEED OVER HIS EYES.[46] BUT THE – וחכמים אומרים SAGES SAY: זה האוֹחוֹ אַת הַעֶּונִים – THIS IS a reference to ONE WHO CREATES ILLUSIONS.[47] רבי עקיבא אומר - R' AKIVA SAYS: וַה הַמְחַשֵּב עָתִים וְשָעוֹת – THIS IS a reference to ONE WHO CALCULATES TIMES AND HOURS,[48] אומר הַיּוֹם יָפֶה לְצֵאת - AND SAYS: TODAY IS FELICITOUS FOR DEPARTURE;[49] לימודי – TOMORROW IS FELICITOUS FOR BUYING;[50] לימודי יפות חיטין יפות – THE EVE OF THE SEVENTH YEAR usually produces superior wheat;[51] עיקורַי קטניות מְהִיות עות – UPROOTING LEGUMES prevents them FROM BECOMING SPOILED.[52]

(6:1 x22) 'NOE17' FING (5) IERUSALEM TALMUD

א״ל רבי צלי עלוי דמן ההיא שעתא לא זבנית כלום וא״ל שני אתרך "פעמים ששינוי השם נורם פעמים ששינוי המקום נורם. תרין תלטידין מן דרבי <u>חנינא הוין</u> נפקין מקמוע כיסין. חמתין חדא (איסטרולוני) אמר אילין תרין מי נפקין ולא חזרין. מן נפקין פגע בהון חד סב אפר לון זכון עמי דאית לי תלתא יומין דלא מעטית כלום. והוה עסון חד עינול קצין פלגא ויהבינה ליה. אכל וצלי 'עליהון'. אמר 'לון התקיים לכון נפשיכון בהדין יוסא היך דקייסקון לי נפשי בהדין יוסא. נפקין בשלם וחזרן בשלם. והוון תמן בני אינש דשמעין קליה. אמרין ליה ולא כן אמרת אילין תרין <u>מי נפקין ולא</u> חזרין אמר אי דהכא ,נברא שקר דאיסטרולוניי רידיה שקרין. אפי' כן אוליו ופשפשון ואשכחון חכינתה פלנא בהדא מוכלא ופלנא בהדא מובלא. אמרו מה טיבו עבידתכון יומא דין. ותניין ליה עיבדא. אמר ומה ההוא נברא יכיל עביד דאלההון די יהודא<u>י מ</u>תפיים בפלניה עינול . ר' ח<u>ונה</u> משתעי הדין עובדא חד גיור הוה(איספרולוגוס) חד זמן אתא בעי מיפיק. אמר כדון נפקין. חור ומר כלום אידבקת בהרא אומתא קדישתא לא למיפרש מן אילין מילייא. ניפוק על שמיה דברייו The ledger record continues:

האי מאן דבתרי בשבא – He who is born on a Monday עמא – will be an angry man. מאי טעמא – What is the reason? ביה מוא – Because on [Monday] of Creation the waters were divided.[28] הַאִי מַאן דְבַתְּלָתָא בְּשָׁבָא – He who is born on a Tuesday יהֵי גָּבֶר עַתיר - will be a wealthy man, יְוַנַאִי יְהָא – and he will be a promiscuous man.[29] – מָאי טָעמָא – What is the reason? משום דאיברו ביה עשבים — Because on [Tuesday] of Creation herbage was created.[30] הַאי מַאן יָהֵי נָבַר – He who is born on a Wednesday יָהֵי נָבַר קנים ווָהִיר – will be a wise and radiant(31) man. מאי טַעמַא – What is the reason? משום דאיתלו ביה מאורות – Because on [Wednesday] of Creation the luminaries were set in place. [32] יָהֵי – He who is born on a Thursday של חַקְרִים - will be a man who performs deeds of kindness. משום דָאִיבָרוּ ביה What is the reason? משום דָאִיבָרוּ ביה דגים ועופות – Because on [Thursday] of Creation fish and fowl were created.[33] הַאי מַאן דְּבַמַעֻלָּי שַׁבַּתַא – He who is born on a Friday יָהֶי גָּבֶר חַוְרָן – will be an assiduous man.

The Gemara explains:

קּמֶר רֵב נַחְמֶן בֵּר וִצְּחָק – R' Nachman bar Yitzchak said: חַוְרָן הַ – Assiduous in the pursuit of mitzvos.[34]

The ledger record continues:

רְּשִּבְּתָא יְהֵי – He who is born on a Sabbath בְּשַבְּתָא יְהֵי – will be destined to die on a Sabbath, על רְאַחִילוּ עֻלוֹהי – will be destined to die on a Sabbath, ימָא רָבָּא רְשַבְּתָא – since they had to desecrate the great day of Sabbath on his behalf. [35]

The Gemara adds:

אָמֵר רָבָא בֵּר רֵב שִׁילָא – Rava bar Rav Shila said: וְקַדִּישָא רַבָּא – And he shall be called a great and holy [man]. (36)

The Gemara cites an opinion dissenting from the one reflected in R' Yehoshua ben Levi's ledger:

אמר להוּ רָבִּי חַנִינָא – R' Chanina said to [the students who read the ledger]: פוקו אַמָרוּ לֵיהָ לְבַר לֵיוַאי – Go out and tell the son of Leva'i [R' Yehoshua ben Levi]: לא מוַל יום גוֹרָם – It is not the celestial sign of the day that influences a man's nature; אַלָא מוַל שְעָה גוּרֵם – rather it is the celestial sign that dominates at the hour of one's birth!37] that influences a man's nature, as follows: הַאי מָאן דְּבְחַמָּה — He who is born during the hour of the sun יהֵי וְבֶר וִיוְתָן – will be a person of lustrous appearance. יהי אביל מדיליה ושתי מדיליה – He will eat of his own food and drink of his own beverages, ורוהי גליין – but his secrets will be revealed to all. אם גניב לא מצלח – If he attempts to steal, he will not be successful.[38] הַאִי מַאן דָבְבוֹכָב בוגה – He who is born during the hour of the planet Venus יהֵי אַתיר וְוַנָּאי יְהֵי – will be a wealthy man and will be a promiscuous man: מאי טעמא – What is the reason? דאיתוליד ביה נורא – Because the fire of passion burns in it.[39] האי מאן דְבְבּוֹכְב – He who is born during the hour of Mercury מְשׁוֹם – will be a radiant and wise man. מְשׁוֹם – דְּסְפְּרָא דְּחָמָה הוּא – Because [Mercury] is the secretary, i.e. the constant companion, of the sun.[40] האי מאן דבלבנה — He who is born during the hour of the moon יַהַי גָבֶר סְבִיל מַרְעִין — will be a man who suffers afflictions. בנאי וְסָתיר — He will build and raze, סְתִיר וּבָנֵאי – raze and build. אָבִיל דְּלֹא דִילֵיה וְשָׁתֵי רלא דיליה – He will have to eat food that is not his own and drink beverages that are not his own, וְרַוּהִי בַּסְנִין – but his secrets will remain concealed. אם גוב מצלח – If he attempts to steal, he will succeed.[41] האי מאן דבשבתאי – He who is born during the hour of Saturn יְהֵי נְבֶּר מַחְשְׁבָּתִיהּ בְּטֵלִין – will be a man whose every plan comes to naught. [42] – בּוֹאַיִּתְרִי – Every plan that is plotted against him will come to naught. – הַאִי מָאן דרְצְּבֶּדְק – He who is born during the hour of Jupiter בְּבָרְק – will be a man of rectitude.

The Gemara explains:

אָמֶר רֵב נַחְמֶן בֵּר יִצְחָקּן – R' Nachman bar Yitzchak said: יְצַרְקּוּ – That means he will be a man of rectitude regarding mitzvos, i.e. he will be charitable.[43]

R' Chanina concludes:

יָהֵי – He who is born during the hour of Mars יָהֵי – will be a man who spills blood.[41]

The Gemara explains:

אָמָר רָבִּי אָשִי – R' Ashi said: He is destined to be a spiller of blood in some way, אי טַבָּהָא אִי טַבָּהָא אי מוֹהָלָא – whether he becomes a bloodletter or a thief (45) or a shochet or a mohel.

The Gemara objects to R' Chanina's opinion:

קמר רָבָּה – Rabbah said: אָמָר הַנְאָי – I was born during the hour of Mars, and yet I am not a spiller of blood!

The Gemara responds:

אַמֶּר אָבֵּיי – Abaye said to him: מָר נְמִי עָנִישׁ וְקָטִיל – The master has also punished and killed those who violate his rulings. Thus, in this sense, you are also a spiller of blood. [46]

A fundamental dispute:

איתמר – It was stated: רָבִי חָנִינָא אומֵר – R' Chanina says: The celestial sign of one's birth determines intelligence;(47) מַנְשׁיִר – the celestial sign of one's birth determines wealth; וְיֵשׁ מִוָּל לְישִׂרָאֵל – and the celestial signs hold sway even over Israel, i.e. no one can escape the fate foretold by the celestial signs. [48] בְבִּי יוֹחָנָן אָמֵר - R' Yochanan says: אין מוַל לִישׁרָאֵל – The celestial signs hold no sway over Israel, i.e. prayer and merits can prevail over the fate they foretell.[49] אָזָרָא רַבִּי יוֹחָגָן לְטַעְמֵיה — And R' Yochanan follows his own reasoning expressed elsewhere, דאָמֵר רַבִּי יוֹחָנוָ – for R' Yochanan said: מְנֵיין שָאֵין מָוָל לְיִשִּׁרָאֵל – From where do we know that the celestial signs hold no sway over Israel? שנאַמֵר As it says:[50] אַל־תּלְמָרוּ אַל־דֵרַךְ הַגּוּים אַל־תּלְמָרוּ , בּה אָמֵר ה׳ אֱל־דֵרַךְ הַגּוּים אַל־תּלְמָרוּ So says Hashem: Do not adopt the way of the nations ומאתות יים מֶהַמָּחי בּירַיַחַתוּ בִּירַיַחַתוּ בְּירַיַחַתוּ בְּירַיִחַתוּ בְּירַיִחַתוּ בְּוֹיִם מֶהַמָּהיי – and do not fear the signs of the heavens, for the nations fear them. הם וַחַתוּ וַלֹא ישִׁרָאֵל - They, the nations, should fear them, but not Israel.

The Gemara adds:

וְאַף רֵב סָבָר אֵין מַזָּל לִּישְׂרָאֵל – And Rav too holds that the celestial signs hold no sway over Israel. דָאָמֶר רַב יְהוּדָה אָמֵר קב – For Rav Yehudah said in the name of Rav: מניין שאין From where do we know that the celestial signs החוצה" – And He took him outside, and said: Gaze toward the Heavens . . אָמֶר אַבְּרָהָם לְפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בָּרוֹךְ הוּא – Abraham said before the Holy One, Blessed is He: רבונו שֶׁל עוֹלָם – Master of the Universe, יובן ביתי יורש אתיי - my steward inherits me . . . [52] אָמֵר לוּ לַאוּ – [The Holy One] replied to him: No, that one will not inherit you; בי־אם אשר יצא ממעיך - only he that shall come forth from within you shall inherit you. [53] עוֹלַם – [Abraham] then said before him: Master of the Universe! נסתַכַּלְתִי בָּאִיצְטַגנִינוּת שֵׁלִי - I have already consulted my astrology, ואָינִי רָאוּי לָהוֹלִיר בַּוֹי – and I see that I am not fit to bear a son! אָמֵר לִיהּ – [The Holy One] said to him: אַ מאיצְטַגנִינוּת שָּלֹךְ – Go outside of your astrology,[54] שָאֵין מַוָּל לִישִׂרָאֵל – for the celestial signs hold no sway over Israel! מאי דַעְתִיך – What do you suppose, 3 קאָי צֶרֶק בְּמָצֵרָב – that Jupiter, in whose hour you were born, is situated in the west, and you are therefore infertile?⁽¹⁾ מְהַרְרָגָא לֵיהּ בְּמִוְרָם – I will simply move it around and situate it in the east.⁽²⁾ יְהַיְינוּ דְּבְתִינּ – And that is the meaning of that which is written:⁽³⁾ יְהַיְנוּ דְרָבְלוֹי – Who awoke Tzedek [Jupiter] from the east, He summoned it because of him [Abraham].⁽⁴⁾

Several incidents are cited that corroborate this principle: ומדשמואל נמי אין מוַל לִישְרַאֵל – And so too from an incident that once occurred with Shmuel, we may conclude that the celestial signs hold no sway over Israel. דְשִׁמוּאֵל וָאַבְלֵט הַוּוּ וַתָבֵי - For Shmuel and Avleit [5] were once sitting together וָהַוּ קַאָולֵי הָנָרָ איגשי לאגמא – as some men were going to a swamp to cut reeds. אָמֵר לֵיה אַבְלֵט לְשָׁמוּאֵל – Avleit said to Shmuel: הַאי גַבַרָא אָזִיל ירא אתי – This man will go but he will not come back; טריק אַמֶר – a snake will bite him and he will die.[6] אַמֶר ביה שְמוּאֵל – Shmuel said to [Avleit]: אִי בַּר ישִׁרָאֵל הוּא – If he is a Jew, אַזיל וְאָתֵי – he will go and come.[7] אַדיַתָבֵי אָזִיל וְאָתֵי - While [Shmuel and Avleit] were sitting there, [the man] went and came back. קם אַבַלַט שַרְיֵה לְטוּנֵיה – Avleit stood up and threw off [the man's] pack of reeds. אַשַבַּח בֵיה חיוַיָא דּפָסִיק He found amid the reeds a snake that had been cut into two pieces.[8] אמר ליה שמואל – Shmuel said to [the man]: מאי עבַדָּת – What have you done that might have made you worthy of escaping death? אמר ליה – He said to [Shmuel]: בָּל יוֹמָא הָוָה מַרְמִינָן רִיפָּתָּא בָּהֵרֵי הַדְרֵי וְאַכְּלִינָן – Every day we all throw our bread together in one basket and eat it.[9] דָּאִידְּנָא הַנָה לֵיה רִיפָּתָא חַר מִינָן דְּלֹא הַנָה לֵיה רִיפָּתָא — Today I realized there was one of us who did not have any bread to throw in, אַמִינָא לְהוּ – and he was growing embarrassed. אַמִינָא לָהוּ – I told them all: אַנא קאימנא ואָרמינא – I am going to get up and collect the bread today. בּי מְטָאי לְגַבֵּיה — When I reached that person, שַּנָאי נָפָשַאי בָּמָאן דְּשָׁקִילִי מִינֵיה – I pretended to take something from him, and made up the difference with my own bread, בי הֵיבִי דְּלֹא לִיבָּפֵיף – so that he should not become embarrassed. אָמֶר לֵיָה – [Shmuel] then told him: מצָוָה עבְרָהְ - You have done a good deed, i.e. an act of true charity.[10] וַבָּק שמואַל וְדְרש – Shmuel went out and expounded: וַנְּק שמואַל וְדְרש., יולא ממיתה – And charity saves from death; עציל ממותה ולא קשונָה – and not just from an unusual death, אָלָא ממִיתָה עַצְמָה – but even from death itself.[12]

ומְרָבָּי עַקִיבָא נַמִּי אֵין מַזָּל לִּיִשֹּרָאַל – And so too from an incident that once occurred with R' Akiva we may conclude that the celestial signs hold no sway over Israel. ברבי עקיבא הַווָא לֵיה For R' Akiva had a daughter about whom אָמְרֵי לֵיה בּלְרָאֵי – the astrologers[13] told him: בַּלְרָאֵי – בּיִנְאַ הוּא יומָא דְעָיִילָה לְבֵי גָנָנָא – The day she enters her bridal chamber שריק לה חיונא ומיתא – a snake will bite her and she will die. הַוָה דִאינָא אָמִילָתָא שבא - [R' Akiva] was extremely worried over this matter. יומא שַקַלְתָּא לְמַרְבַנְתָּא – On that day (of her wedding) she took her brooch דְצָהָא בָגוּרָא – and stuck it in the wall. איתרמי איתיב בעיניה דְחִיוְנָא – It happened that when she did so. [the needle] lodged in the eye of a snake, killing it. לצַפְרָא כִּי בא שקלה לה – In the morning, when she took [the brooch] out of the wall, הַנָה הַא סָרִיךְ וְאָתֵי חִיוַנֵא בַּתְרָה – the dead snake followed, stuck fast to [the brooch]; אָמֶר לָה אֲבוּה – upon which her father said to her: מאי עבַדָּת – What have you done to be worthy of such a close escape? אָמָרָה לֵיה – She said to him: בּמַנוָא אָתָא ענוָא קַרָא אַבָּבָא – In the afternoon, a pauper came and called out from the doorway, והוו טרידי בולי עלמא שלודתא – but everyone was busy at the wedding banquet האימנא שַׁקַלְתִּי – and no one heard him. יְלֵיכָּא רְשָׁמֵעֵיה ב לְרִיסְתְנֵאי דִּיהָבִית לִי – I stood up and took my portion that had been given me יָהַבְתֵּיה נִיהֵלֵיה - and I gave it to him. אַמֶּר לָה – [R' Akiva] said to her: מְצְנָה עָבַרָהְ – You have done a good deed, an act of true charity. נַפָּק רָבּי עַקִיבָא וְדָרַש - R' Akiva went out and expounded: "וצָרָקָה תַּצִּיל מְמָוֶת." - And charity saves from death; ולא ממיתה משונה – and not just from an unusual death, אַלָא מִמִיתָה עַצְמָה – but even from death itself. Another incident:

רמִדְרָבִי נַחָּמָן בָּר יִצְחָק נַמִּי אֵין מַזָּל לְּיִשְּרָאֵל – And so too from the incident that occurred with R' Nachman bar Yitzchak we may conclude that the celestial signs hold no sway over Israel. דְּמִי בְּחָבְּי – For the astrologers once told R' Nachman bar Yitzchak's mother: בְּנָבְא הַוָּה – לֹא שְּבֶקְתִיה גַּלֹיִי רִישִׁיה – Your son will be a thief. בּנָבָא הָוָה – She never allowed him to uncover his head. אַמְרָה לֵיה בִּים רְישִׁיָּה – She told him: בְּנָבְא הַתְּה בִים רְיִם יְּכִי דְּתִיהֵנִי עֻלַךְ אֵימְתָא דְשְׁמֵיָא – Cover your head so that the fear of Heaven should be upon you, [4]

(NPR) jelson (F) MAHARSHA

אין מהל לישראל ש' . כתבו החום' והם כו' בכי חיי חתוני כו' אלה בחולה כו' מי חיי חתוני כו' אלה בחולה כו' מית מיי וכוח נדול תשתהה כו' מכיל ופיים דהיכ לר' הגינה דהחר יש חול לישראל אפיי מיי וכוח נדול משתהה כו' מכיל ופיים השרה בברכות אם השתש ובקלות אם לה תשתוש הין חורין כן אלה שחום בכוני ישראל או בחובתם וייל דודהי ישרא או בחובת החום בכללות אם לה שתורין כן החום בחום בכללות או בחובת הייל החום בחום בחום בכילו ולה פליני הכה אלה ביחיד דלרית חול מהכים חול מששיר לתוחי יחדי וריי החור דלוים חום לישרהל אפיי ליחיד ולהכי הקשו המים מהביל הבכי חיי וחותי כו' דחיירי כון בחום חום חום להירי ביחיד ודחיים ביחים וריים יותרו ולה ישראל משתם ליה העיי ישראל יחידי ובפ' הישן חוםי להשה לירי ביחים ודויים: ודויים: ודויים יותרו ולהי של חום ביחים ביחים ביחים ביחים וריים ביחים וחומים להירי ביחים ביחים הולילו מהביל לחון לראות הכוכבים כפירשי בתחם במהלי כחי יכול להולות ולהיד בן כו' ומה שיש לדקדק בום הכוכבים לה הוה הילמרין למיכתב שהוליה אותו חולה להראות הכוכבים דבתהה במהלי מחין דבתותה רחה הכוכבים לה הוה הילמרין למיכתב שהוליה אותו חולה להראות הכוכבים דבתהה במהלי מחין להילונינים שלו שבתהל שלינו להולה כן להד כי' משרש בארך שם: מהההיה דפ' לי ודרים שהחרו שם המתבלתי בחול שלי ולהן לי אלה כן להד כי' משרש בארך שם: וכחיב בלובר לים המתבלתי בחול של הבלות יהלו בלדק יהלו על הלהים להברם כי ידעתיו למען לשר ילוה לת בכיו ונה' ונה' ונה' ונה' ונה' ונה' ונה' למשות לדקה ומשפם ונה' וקל:

ליד מזל לישראל - וכא דאמר רבא בשילהי מו"ק (דף כחי ושם)
בני חיי ומזוני לאו בזטמא חליא
מילמא אלא במזלא מליא מילמא
מכל מקום על ידי זטות גדול משתנה
אבל פעמים שאין המזל משתנה
הבל פעמים שאין המזל משתנה
כדאמר ביבעות פרק התולן (דף
כדאמר ביבעות פרק התולן (דף
פוחמין לו (דאיז מזל לישראל):

במזלח חליח מילחת. והקשו במזלח חליח מילחת. והקשו במזלח חליח מילחת. והקשו שבת (דף קט. השם) אין מזל לישראל דלפעמים משחנה ע"י מזל כי הנהו דההם ופעמים שאין משחנה כדאמרינן בתענית (דף כה.) גבי רבי אלעזר בן פדת דא"ל ניחא לך דאמריב עלמא דאולי אברי בעידנא דמזוני

(Cn) (S) SA' MIDE AN (Cn')

The Gemara introduces another factor that affects the length of a person's life:

אָמַר רָבָּא – Rava said: חַיֵּי בְּנֵי וּמְזוֹנֵי – The length of a person's life, the number of his children and the extent of his sustenance: לא בְּוֶבוֹתָא תַלְיָא מִילְתָא – Each matter is not dependent on his merit; אָלָא בִּמוָּלָא תַּלְיָא מִילְתָא – rather, the matter is dependent on mazal. [38]

Rava offers an observation as evidence:

וָהָא רַבָּה וְרַב חַסְרָא הַרְנַיִיהוּ רַבָּגָן צִדיקי הָוּ – For Rabbah and Rav Chisda were both righteous rabbis, as is evident from the fact that מר מְצַלִּי וְאָתֵי מִיטְרָא — one master would pray for rain and rain would fall, ומָר מצַלִּי וְאָחֵי מִיטָרָא – and the other master would also pray for rain and rain would fall.[39] יַםְּהָא חָנָה הִּשְעִין וְתַרְתַּין שְנִין — Yet Rav Chisda lived ninety-two ירָבָה חָיָה אַרְבְּעִין – whereas Rabbah lived only forty years, רבי רב חסדא שיתין הלולי – Rav Chisda's household celebrated **sixty weddings**, שֵׁי רָבָה שִׁיתִּין תִּיכְלֵי — whereas Rabbah's household suffered sixty bereavements.[41] בַּי רַב חסְרָא סְמִידָא לְּבַלְבֵּי וְלֹא מִתְבָּעֵי – Rav Chisda's household fed bread of fine flour to their dogs and it was not needed, [42] בּי רַבָּה נָהָמָא רְשַׁעַרִי לְאִינְשֵי וְלֹא מִשְׁתַבַּח – whereas Rabbah's household fed bread of barley flour to people and not enough of it could be found.[43]

(i) SU LEUL (CE(1)

The Gemara now tells about the poverty of the Amora, R' Elazar ben Pedas:

רַבִּי אָלְעָזָר בָּן פְּדָת דְּחִיקָא לֵיה מִילְתָא טוּבָא – R' Elazar ben Pedas

was exceedingly poor. עבר מלתא – Once, he had his blood let אָהָה לֵיה מידֵי לְמטְעַם – and had nothing to eat.[18] שָׁקַל בָּרָא דְתוּמָא – So he took a clove of garlic – בָּרָא דְתוּמָא – and put it into his mouth. קלש לביה ונים – He grew faint and fell asleep. אָוול רַבָּנָן לְשֵיולֵי בֵּיה – The Rabbis went to inquire about him חָיִיהוּ דְּקָא בָּבֵי וְחָיֵיךְ – and they saw that he was crying and laughing in his sleep, וּנָפַק צוצִיתָא רְנוּרָא מֶאָפּוּתֵיה – וּנָפַק צוצִיתָא רָנוּרָא and that a ray of light emanated from his forehead. בי אחָעַר – When he awoke, אָמִרוּ לֵיה – they asked him, מַאי טַעָמָא אָמֶר "Why were you crying and laughing?" אָמֶר אבו – He said to them, בְּהַנָה נָתִיב עמִי הַקַרוש בָּרוֹךְ הוּא – "For I had a dream[19] in which the Holy One, Blessed is He, was sitting with me וְאַמְרי לֵיה – and I said to Him, אַד מָהַי אֶצְטַעֵר י בהאי עלמא – 'How long will I continue to suffer in this world?' וְאָמֵר לִי אַלְעַזָר בְּני – And He said to me, 'Elazar, My son, נִיחָא אַרְ רָאַפְבֵיה לְעַלְמָא מַרֵישָא — would you like Me to turn the world back to the beginning and create it anew? אָפָשָר דְמָתְיַלַדָּת בשַעהָא דְמְווֹנֵי – Perhaps, you would then be born at a time of abundant food.'⁽²⁰⁾ אָמְרָי לְקַמֵּיה – I said before Him, בּוּלֵי הַאי יאָפּשָׁר - 'You would do all this and still only "perhaps" my situation would improve?' אַמְרי לֵיה – I then said to Him, י דְחַיי טָפֵי אוֹ דְחָזֵינָא – 'Is what I have lived so far the greater part of my life or what I am still destined to live?' אָמֵר לִי דְחָיִית – He said to me, 'What you have already lived is more than what you are still destined to live.' אַמְרי לְקַמֵּיה אם בֵּן לא בְּעינָא – I replied before Him, 'If so, I do not want You to turn the world back. אָמָר לי – He said to me, בְּהָאי אַגְרָא דְאָמְרָת לֹא בְּעִינָא – הָהָאי אַגְרָא דְאָמְרָת לֹא בְּעִינָא - 'As a reward for your saying, "I do not desire that the world be turned back,'' נְצִי רְאָתִי רְאָתִי - I will give you in the World to Come תְּלִיסְרֵי נְהַרְנִוּתָא דְּמִשְׁחָא אֱפַרְסְמוֹן דַכְיָיון כִּפְּרָת היגלת – thirteen rivers of balsam oil as clear as the Euphmatan and the Timin

ושש' הא דכתי אפינקסיה דר' יהושע בן לוי האי מאן דבחד בשבא יהוי גבר וכול' ודאמ' להו ר' חנינא פוקו אימרו ליה לבר ליואי לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם ודאיתמר ר' חנינא אמ' מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל או משום חכמה ועושר. ואו נמי להא דאמ' רבא חיי מזוני ובני לא בזכו ולא בעבדין טבין תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא לא קשיא לן אבל לראשון רוב רבנן דאין מזל לישראל ולדברי רב יהודה אמ' רב משום דאיסתייע מן ויוצ"א אות"ו החוצ"ה. ופירש צא ממחיצת הכוכב. מכלל דכולהו אשוו דכי אין מזל לישראל לאומות העולם יש מזל. ואו הכי הוא הרי הן מצוין על הגזל ועל העריות ועל שפיכות דמים. ואם מזל יום או מזל שעה גרם לו שיהא גנב או זנאי או שופך דמים הרי הוא מתחייב והמזל גרם קשיא לן הא. וכן ההוא מעשה דר' אלעזר בן פדת כי עאביד מילתא יַפַּרש אדונ' ויאיר עינינו דאמ' ליה קב"ה אפשר דמיתרמית בשעתא דמזוני וכי באיפשר תליא מילתא [הכין חזינא דבעלי אצטגנינות החוזים בכוכבים הוו תרין גוני. אית מינהון מאן דתאלי כל מילי במזל"ואמ' אפילו תנודות שלאדם ואפילו רחשושי לבו תלויין במזל ומן התם הוא דנאחתין להכא ולפום מאי דאית התם האוי הכא. וכל עיסקי דארעא כמין מטבע שלשעות דר ונח להחתם ומזלות שמים [דף רו] כמין חותם שמכנים אותן וטובען בדיוקני שלו דלא מוסיף ולא גארע. ואילין לית בהון מאן דמודי בקב"ה ומובדלין הן מדברים שלנו. ואית מנהון גנסא אחרינא דאמרין אדם עושה בחכמתו דברים שלא המזל גרמן ויכול בדעתו לכוף מאי דגרם מזל. והוו נמי תרין גווני מינהון מאן דתאלי לה למילתא בנפשו שלאדם ואמ' שרוחו ונפשו שלאדם עליונית וגוהר דילה ועיקרה למעלה מן הכוכבים והמזלות ויכולה היא ואף הוא יכול בכחה לשנויי מאי דגרים מזל. ומנהון מאן דתאלי לה למילתא ברבונו שלעולם ברוך הוא ואמ' דברא ביה באדם יכולת לכוף מה שגרם לו מזלו. ובין להני ובין להני דהאי גנסא אחרון כד גארים מזל חם אתי בעידניה לאילין יכיל אדם למישתא מקראני דמיצטנן בהון ולא חיים גופיה ולאילין מדקב"ה כד ניחא קמיה לאצוליה ולמידחא מיניה דאחי. וכן נמי לענין גנבותא וזניותא בין להני ובין להני לא גארים מזל אלא תאוה ותיאבון בעלמא דהאוי כאינש דשקיקא דעתיה וכסיפא נפשיה ומיטרפא רוחיה לההיא גנבותא וגזלנותא או לההיא זניותא ויכיל הוא למיכיפה לתאותו ולאיתגבורי עלה וכגון יצר רע בעלמא היא דאית זמנין שהוא מתגבר על האדם ומתגרה בו הרבה ויכיל אדם למיכיפיה. <u>השתא</u> לכל מאן דאמרינן שהמזלות גורמין איכא קושיי ואיכא פירוקי. אלא לדילך דלא קשיא לך אלא לעניין גנבותא וזניותא דהא מחיבין בהו גוים ואשוו להו רובה דרבנן שיש להן מזל כבר פריקנא לך הדין קושיא [ע"ב] דתאוה בעלמא הוא שגורם להם מזל ומגבר עליהן את יצרן ויכלין למידחייה דרחמנא שוי בהון חילא למידחייה ולמיכיפיה. והא ר' חנינא גופיה דאמ' מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל שמעינן כיה דאמ' הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים. להודיעך שבידיו שלאדם היא. ובין למאן דאמ' יש מזל לישראל ובין למאן דאמ' אין מזל לישראל ממאן דאמרי מזל גורם ההוא דגרם ליה מזאליה להתגבר עליו יצרו וצריך למיטרח ולמיסבל ניוול קשה במידחייה אית ליה אגרא נפישא קמי שמיא כד דאחי ליה טפי ממי שלא גבר עליו יצרו כמוהו. וכלל מאי דגרים מזל לדבריהן שלאלו תאוה שיכול לדחותה הוא כי הא דרב נחמן בר יצחק דאהדרתיה אמיה אתליסר כלדאי ואמרי לה כולהו גנאבא הוי רמאי עליה דמכסי רישיה ולא הוה שבקא ליה דמגלי רישיה יומא חד הוה יתיב קא גרים תותי דקלא אפרחיה זיקא לגלימיה מיניה סליק פסק קיבורא בשיניה. והאי כי מיכדי זו היא תאותו שטמונה בלבו תמיד או לאו דכף נפשיה בטירחא רבה הוה האוי גנאבא כי היכי דגרם לו מזל אלא מיהו כבש את יצרו ומשל ברוחו. והכין מסקאנא דהא מילתא.

(n) (2) -1877 (3) RAN

אבל יש בכאן ספק שהוא צריך להתבאר. שיראה מזה, שהאדם כפי מזלו יהיה ממרה בעבירות, או רודף במצות. שהרי אמרו שם יו: האי מאן דבצדק יהא גבר צדקן אמר רב נחמן בר יצחק וצדקן במצוות. האי מאן דבמאדים יהא גבר אשיד דמא. וזה בלא ספק דבר מתמיה, שאם ימשך מעשה המצות או העבירות כפי המזל אין כאן מקום לשכר ועונש.

ויש בזה שתי תשובות. כי המזל בענין המצות והעבירות נותן הכנה לבד, לא מכריח. כי הגולד בצדק אינו מוכרח להיות צדקן. כי אם [שיהיה] מוכן לכך. וכן הנולד במאדים, אינו מוכרח להיות שופך דמים, אבל מוכן לכך. והסבה בזה, כי המזל פועל בגופות עד שיעשה רושם בהם 21.2. ועם כל זה איננו פועל בנפש שהוא למעלה ממנו. ומתחייב מזה שכל מה שהוא נמשך לדברים המבעיים יהיה כפי המזל. אבל מעשה המצות והעבירות שאינו פועל טבעי ימשך כפי הנהגת הנפש. וזה על שני פנים. האחד מהם, שהנפש מצד הנהגתה לגוף אפשר לה שתשתנה התכונה הרעה ההיא שבגוף הנמשכת אחר המזל. כמו שנאמר שהנולד במאדים אע״פ שמתחייב לפי מזלו שיהיה דם לבו חם רותח. מוכן אל הרציחה, עם כל זה הנפש בכחה מצד הנהגתה לגוף תשקיט הרתיחה ההיא. הנה זהו הצד הראשון. והשני, שעם היות שלא תשקוט הרתיחה ההיא, הנפש תשתמש בה במה שהוא פעל טוב רצוי ולא תשתמש בה במה שהוא [פועל] מגונה. כי המזל אינו מחייב פעל פרטי, אבל מחייב תכונה. ויש בכח הגפש שתשמש בתכונה אחת בעצמה בפעל טוב, או בפעל מגונה. וזהו מה שאמר שם: אמר רב אשי או גנבא או אומנא, או טבחא או מוהלא. הנה טבחא ומוהלא שניהם נמשכים מתכונה אחת, ופעל האחד מהם רצוי שנצטוינו עליו והשני הוא מגונה. הנה מבואר א״כ שאין למזל וכחן במעשה המצות והעבירות כי אם לתת הכנה לבד. ויש לנפש כח על

رلاحق (وردا معالام الآ)

MABMAR (F) CUES

והוא, שהשקר הראשון משפטי מחלות אשר מתברר במדעי הטבע בטול הנחותיהם 23, הראשון הוא אמרם שכוכב פלוני רע 24 וכוכב פלוני טוב 25, וחלק פלוני מן הגלגל מתאים לכוכב פלוני ונגד כוכב פלוני, על אף שכל הגלגל גוף אחד שחלקיו דומין זה לזה אין שינוי בהם ולא הרכבה 26 ושתי הנחות 25 אלה הם ציר משפטי המזלות אשר בהתברר בטולם כפי שכבר נתברר בטלו כל פרטיהם עד סופם.

CALL (215, 2:15) CALLE (AICE (215, 2:15)

מושכים לעשיית הכשפים, אשר הם נשענים לדברים כוכביים בהכרח, יתגלגל הדבר לרוממות הכוכבים ועבודתם: י

On considering the customs of the heathen in their worship, you will find that in certain kinds of worship they turn toward stars, in others to the two great luminaries; frequently they choose the rise of signs in the Zodiac for sowing and fumigating; and as to the circuits made by those who plant or sow, some complete five circles, corresponding to the five planets, with the exclusion of the two luminaries; others go seven times round, according to the number of the planets, when including sun and moon. They believe that all these practices are magic charms of great efficiency in agriculture. Thus those practices lead to the worship of stars; and therefore all practices of those nations have been prohibited, in the words, "Ye shall not walk in the manners of the nation which I cast out before you" (Lev. xx. 23).

MARMAR (3) CHE'S (061 CHEHL 241 35)

Mitzvah 32: This is the admonition that we have been warned [not] to direct our deeds by choosing times according to the arrangements of the stars, so that we should [not] say, "This day is appropriate for project X," and intend to do it, or "This day is not desirable for doing project X," and hold off from doing it. And that is what He has said: "There shall not be found amongst you a "Me'onen" and this prohibition is repeated, as it says "Lo te'onenu" (Leviticus 19:26), and the Sifra explains "Lo te'onenu — refers to those who set times."

[The prohibition of Lo te'onenu] is conjugated from the word "Ona" - time. This means, there should not be amongst you a person who establishes times and says, "This time X is good and that time Y is bad." And one who transgresses this prohibition is liable for lashes. This refers to the one who foretells the times, not to the one who asks about time. However, also asking about this matter is forbidden. in addition to its being an untrue matter. And a person who directs his actions for a specific time out of a calculation that he will succeed or be lucky this way - he also gets whipped by lashes, inasmuch as he did a deed. Also included in this prohibition is "Achizat einayim" (sleight of hand), as our Sages have said, "Me'onen - that is one who practices sleight of hand."

והמצוה הל״כ היא שהזהירנו מעשות המעשים בבחירה ממשפטי הכוכבים. והוא שנאמר זה היום טוב למעשה הפלוני ונכון לעשותו או זה היום מגונה בו המעשה הפלוני ונרחיק מעשותו. והוא אמרו יתעלה (שס) לא ימצא בד וכו׳ מעונן. וכבר נכפלה אזהרה זו באמרו (פיון) ולא תעוננו. ולשון ספרא (פייו) ולא תעוננו אלו נותני העתים. כי הרא נגזר מן עונה (ר״פ משספי׳). ר"ל לא יהיה בכם מעונן שיאמר העת הפלונית טובה והעובר על לאו זה ג"כ חייב והעונה הפלונית רעה. מלקות. ר״ל שיגיד העתים האלו, לא מי שישאל בעדם. אבל השאלה על זה גם כן אסורה מחוברת אל היותה דבר אין אמיתות לו. ומי שיכוין בפעולתו אל עת ידועה במבט כדי שיצלח או יהיה לו תועלת באותו מעשה הנה הוא גם כן לוקה מפני שעשה מעשה. אזהרה זו גם כן איסור פועל החרטומים. ולשון חכמים (סנה׳ סה: ספרי) מעונן זה האוחז את העינים. והוא מין גדול מן התחבולה מחובר אליו קלות התנועה ביד עד שיתדמה לאנשים שיעשה ענינים אין אמיתות להם. כמו שנראה אותם יעשו תמיד שיקח חבל וישים אותו בכנף בגדו לפני העם ויוציאהו נחש. וישליך טבעת לאויר ואחר כן יוציאהו מפי אדם אחד מן העומדים לפניו. ומה שדומה להם מפעולות החרטומים המפורסמים אצל ההמון. כל פועל מהם אסור. ומי שעושה זה יקרא אוחז את העינים. והוא מין מן הכשוף. ומפני זה לוקה. והוא וההפסד המגיע מזה גדול עם זה גונב דעת הבריות. מאד. כי ציור הענינים הנמנעים תכלית המניעה אפשריים אצל הסכלים והנשים והקטנים רע מאד ויפסיד שכלם וישיבם להאמין הנמנע והיותו איפשר שיהיה. והביו זה:

(Nebyin inon in 135k) FAND (F) RAMBAM

כל לולו השלש כחות מסכימים שכל מה שהיה בזה העולם החחחון מהויח כל נפש חיה וכל עשב וכל מחצב מחימ המחלבים הכל כחל יח' טושה בכח שיבח מן הגלגלים והמכבים , וכי כח באל יח' לף בחחילה על הגלגלים והטכבים, ומן הגלגלים והכוכבים יצוף ויחפשט בוה העולם ויהיה כל מה שיהיה י וכשם שאמ אומרים שהשם יח' עושה הוחוח ומופחים על ידי המלאכים כך אלו חכמי הפילוסופים אומרים שכל אלה הדברים הנעשים בטבעו של עולם חמיד על ידי הגלגלים והפרבים, והגלגלים והכוכבים בעלי נפש וחדע הם, וכל אלה הדברים הם אמחי וכבר ביארתי בראיות ברורות שכל אלה הדברים אין להם הפסד בדח, ולא עוד אלא שהכרחי בדברי חכתי האמח רצוחים פ"ה מן התדרשות שהם אותרים כתו שאותרים הפילוסופים ואין בהם בין חכתי ישראל והפילוסופים בוה מחלוקת כמו שכבר ביארחי באוחם הפרקים .

ואלו

בל דברים שקר הם אללע בעלי הדת האתחית. דברי
האעונינין שקר מפני הדעת, שכל אוחן ההבלים שאתר נבר בעלה אוחם הדעת הנכונה בראיות ברורות:
וגם הם עוד שקר מפני קבלת החורה שאם היה הדבר
ק מה הועילה החורה והמציח והחלמוד לזה האיש, ומ כל איש ואיש אין לו כח לעשות כלום מדעתו, והרי דבר אחר מושך אוחו בעל כרחו להיות כך ושלא להיות כך, ומה הועילו הצוויים או הלמוד. נמלאו אלו הטפשים מבעלים חורת משה רביע ע"ה יחר על שהדעת מבעלת דבריהם בכל אוחן הראיות שאומרים הפילוסופים לבעל דברי המשדיים והכלדיים וחביריהם

ואני יודע שהפשר שחחפשו וחמלחו דברי יחידים מחכמי האחח רבוחינו ע"ה בחלמוד ובמשנה ובמדרשות שדבריהם מראים שבעת תולדותו של אדם גרמו הטוכבים כך וכך י אל יקשה זה בעימים, שאין גרמו הטוכבים כך וכך י אל יקשה זה בעימים, שאין דרן שניים הלכה למעשה ונהדר אפירכי ואשיטייי וכן אין ראוי לאדם להנים דברים של דעת שכבר נחאמחו הראיות בהן וינעור כפיו מהן ויחלה בדברי יחיד מן החכמים ע"ה, שאפשר שנחעלם ממת דבר באוחה שעה, או שיש באוחם הדברים רחו או אמרם לפי שעה, מו שיש באוחם הדברים רחו או אמרם לפי שעה, ומעשם שהיה הלא חראו שהי כמה פפוקים מן החורה איק כפשוטן י ולפי שנודע בראיות של דעח שאי אפשר שיהיה הדבר כפשוטו חרגמו המחרגם ענין שהדעה סובלח אוחו ולעולם אל שליך אדם דעתו אחריו כי העימים הם לפים לא לאמור י וכבר הגדתי לכם אח לבי בדבר:

MABMAR (81) CHGG (6'64)

.. וכל הדברים הללו נעשו מחמת הצורך, והוא שבזמנים 28 הקדמונים איחדו על ידן את אנשי המדינות ודמו בלב המוני העם ואמרו להם שהצלחת ארצכם ומצבכם בצורות הללו, ושתתקבצו לבתיהם, ותכבדו אלו הזקנים היודעים סודותיהם, ונתקיים להם על ידי כך השלטון 29, והאמינו שהוא דבר אמת, והיו אומרים כך אמר כוכב פלוני וכך דבר מזל פלוני. ובכך מכבדין אותו והולכין אחריו ומאמינים 30 בו כמו שאנו מאמינים בנביאים עליהם השלום מן השלמות והצדק, הלא תראה היאך קראם הכתוב נביאי הבעל ונביאי האשרה. ובאו קלי הדעות אחרי כן ומצאו אותן הספרים ואותן הדברים שהם אמת ושיש בהם להטיב, ואינם יודעים שהם שקרים שנעשו בזמן מסויים לתועלת זמנית.

(6-n:6. 22 (2) CAZA (1) BAMBAM

ק באיזרע סעונן אלו נותני עתים

שאומרים באצמונינות יום פלוני מוב יום פלוני רע יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה פלונית שנה פלונית או חדש פלוני רע לדבר פלוני: מו אמור לעונן אע"פ שלא עשה מעשה אלא הודיע אותן הכזבים שהבסילים מדמין שהן דברי אמת ודברי חכמים. וכל העושה מפני האצמונינות וכיון מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו היברי שמים הרי זה לוקה שנאמר לא תעוננו. וכן האוחז את העינים ומדמה בפני הרואים שעושה מעשה תמהון והוא לא עשה הרי זה בכלל "מעונן | כן ולוקה"

(U, ECCIA (O) KAMBAN

(יג) וטעם תמים תהיה עם ה' אלהיך, שנייחד '2 לבבינו אליו לבדו ונאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמתת כל עתיד, וממנו לבדו נדרוש העתידות לנביאיו 25 או מאנשי חסידיו, רצונו לומר אורים ותומים, ולא גדרוש מהוברי שמים 29 ולא מזולתם, ולא נבטת שיבאו דבריהם על כל פנים אבל אם נשמע דבר מהם נאמר הכל בידי שמים 30, כי הוא אלהי האלהים עליון על הכל היכול בכל, משנה מערכות הכוכבים והמזלות כרצונו, מפר אותות בדים וקוסמים יהולל 31, ונאמין שכל הבאות תהיינה כפי התקרב האדם לעבודתו 32, ולפיכך אחר אזהרת שאלת העתידות מקוסם ודורש בעד החיים אל המתים, אמר שתהיה תמים עם השם בכל אלה ולא תירא ממגיד עתידות 33 אבל מנביאו תדרוש ואליו תשמע, וזה דעת 34 אונקלום שלים תהא 35 בדחלתא דה' אלהך, שלא תהיה חסר ביראתו, כי תמים הוא השלם בדבר, כמו שה תמים 36, שאין בו מום ושום חסרון, וזו מצות עשה 37, וכבר הזכרתי זה בפסוק והיה תמים 35.

13. THOU SHALT BE WHOLE-HEARTED WITH ETERNAL THY G-D. The meaning thereof is that we are to direct our hearts to Him only, and believe that He alone does everything. It is He Who knows the truth about all future events, and from His prophets, or from His pious ones, in other words the Urim and Thummim 193 - are we to inquire about future events. We are not to inquire of the astrologers or from anyone else, or by any means to trust that their words will be fulfilled. Instead, if we hear any prediction [of the diviners] we should say, "Everything is in the hands of Heaven, 194 for He is the G-d of gods 195 Who is supreme above all, the Omnipotent One over everything, Who changes the set order of the stars and constellations at His Will, Who frustrateth the tokens of the imposters, and maketh diviners mad, '196 and we are to believe that future events will occur according to man's drawing closer to His service. Therefore after the warning against inquiring about future events from diviners, and of seeking on behalf of the living to the dead, 197 he stated that you are to be whole-hearted with G-d in all these matters and not be afraid of those who tell of things to come. Rather, you should inquire of His prophet and to him shall you hearken. 185 And this is the opinion of Onkelos who translated, "You shall be whole-hearted in the fear of the Eternal your G-d," meaning that you should not be deficient in the fear of Him, for tamim (whole) indicates perfection in a thing, just as 'seh tamim' (a lamb that is perfect)198 means one that is without blemish and any deficiency. This verse [before us] constitutes a positive commandment. 199 I have already mentioned this in connection with the verse, and be thou whole-hearted.200

(PNO) MIELLA (2) RAMBAN (RESPONSA) (NBUD TOO R MILD) PAN (21) RAMBAN

וסולי חשב הרב שהים לווסה

מצוה שמינית שנופוינו להיום נבכנו חמים עמו ית׳ והום שנאמר (שופפיי ית) חמים חהיה עם ייי אלהיך. וענין הלוואה הואת שנייתד לבבנו אליו לבדו ית' ושנאמין שהוא לבדו עושה כל והוא היודע אמתת כל עתיד וממכו לכדו כדרום הכאות מנכיאיו או מאכשי מפידיו ר"ל אורים ותומים ולא נדרוש מהוברי שמים ולא מוולתם ולם נכטח שיכאו דבריהם על כל פנים. אבל אם נשמע דבר מהם נאתר הכל בידי שתים כי הוא * תשנה תערכת הככבים והעולות כרצונו, מפר מוחות נדים וקוסמים יהולל [ישעי' מו]. ונאמין שכל הבמות חהיינה אלינו כפי החקרבנו לעבודתו כענין שהבטיח (ירמי' י) אל דרך הגוים אל הלמדו ומאוחות השמים אל תחתו כי יחתו ואמרו באחרון שלפסחים (קיג:) מנין שאין שואלים הגוים מהמה. דבר מן הכלדיים שנאמר חמים חהיה עם י"י אלהיך. והכלדיים הם שארית האומה המחעסקת במלאכת הכוכבים הנקראים כלדיב"ש. ולשון ספרי אם עשית כל האמור בענין הרי אתה תם לי"י אלהיך. ופירוש זה שמסר הכתוב לשמול את העתיד מאוב וידעוני ומתים ומן מעוכן וקוסם ואחרי כן לוה שיהיה לבנו חמים עמו יחב׳ באלה ולא נירא מדברי מגיד עחידה מן הנוכרים או מזולחם אבל מן נכיסו נדרום וחליו נשמע כחשר יחמר בפרשה. וזה הוח חרצומו שלמנקלום שלים תהם בדחלתם די"י מלהך. וכן מתר הכתוב (תהל' קים) ובמלוה הואם נלפוה אברהם אבינו כאשר יהי לבי חמים בחוקיך. בא לכרות לו ברית ולחת לו זרע, אמר (לך יז ורמניין שם) התהלך לפני והיה חמים. כי מפני שהיה הוא זכור לפוב יסוד באמונה והחולק על הכשרים שהיו מיחסים כל הכחות לשמש ולירת ולככבים והוא ראה שיש עליהם יולר ומנהיג לוהו עוד להתהלך לפניו ולהיות חמים עמו ולא יתן בלבו שיהא בזולתו שום אתת ולא יסתכל בענייום כלל עם דעתו שיולרם מנהיג אוחם אלא יהיה לבו אליו לבדו ית' כי הוא

> אלא סימנא בעלמא הוא דנקיט ליה וכהאי גוונא שרי כמו שנהגו לישה נשים במינוחה של לכנה לסימן טוב וכן אתה אומר בכוכבים שלא אסרו אלא לקבוע להם סימן לעומו ולנחש בהם אבל מה שחדם מכיר במערכת הכיכבים ומהלכן כגון אנו הוברי שמים החוזים בכוכבים אין זו בכלל נחש שוו מכמה גדולה וגזירה שגור

המלוה אותם והמסדר סדור מערכתם כרלונו כענין שאמרו (שנת קנו.)

נא מאלטגנינות שלך וכוי. זהו ענין המצוה הואת. והוכירה בעל

כוללת המלות כולן ללכת בדרכי התורה כענין שני (מהני קים) אשרי

ממימי דרך ההולכים בתורת ייי ולכן לם הביחה בחשבונו. והמתבחר

מדברי רבוחינו והנכון בכתוב הזה הוא מה שפרשנו בה בכאן:

ההלכות וכתב (אות קמד) להיות תמים.

שהחשיך (שם) שהם בעלי המולות החוזים בכוכבים כדברי בעל הערוך. ובודאי משמע שאין האלטגנינות בכלל נחש [ת]דמיבעי ליה מנין הן ועוד דרבי חנינא סבר (שנת הנו.) מזל מעשיר ויש מזל לישראל ואע"ג דלית

שאמרו אין שואלים בכלדיים דבר

ברור הוא משמעתא דפרק מי

הלכתא כוותיה מכל מקום משמע דלאו ניחוש הוא ואלו שמנחשים בכוכבים דקתני (סנהדרין סו.) ון לאו באלטגנינות קאמר ומההיא. שמעתין דפרק מי שהחשיך (שם) נמי משמע דמותר לשמוע להם ולהאמין דבריהם מאברהם דאמר נסתכלתי באלטגנינות ומדרבי עקיבא (שם:) דהוה דאיג אמילתא דברתיה טובא ולאתר שניללה דרש דמשום לדקה ניצלה ממיחה ממש שמע מינה מאמין היה בהס ומעובדא דרב נחמן בר ילחק (שם) נמי אלא שפעמים הקב"ה עושה נס ליראיו לבטל מהם גזרת הכוכנים והם מן הנסים הנסתרים שהם בדרך תשמיש של עולם שכל החורה חלויה בהם לפיכך אין שואלים בהם אלא מהלך בתמימות שנאמר (דגרים שם) תמים תהיה עם יי׳ אלהיך ואם ראה בהם דבר שלא כרלונו עושה מלוה ומרבה בתפילה אבל אם ראה באנטגנינות יום שאין טוב למלאכתו נשמר ממנו ואינו סומך על הנס וכסבור אני שאסור לבוא נגד המולות ולסמוך זן על הנס. ואותם שאין מתחילין בב' ד' מפני שאין מזל לבנה קל ואין מלאכה נגמרת בו כהוגן ובגמרא (שבת קנו.) נמי סבר הכי מאן דבלבנה יהא סתרא ובני חן ומזל מאדים נמי קשה הוא כמאן דאמר מזל יום גורם שהוא לומח, מכל מקום אין דברים אלו מדוקדקים אפילו באוחה חכמה שלא מזל יום ולא מזל שעה גורמים אלא במבטי כוכבים של שנאה ואהבה טן וכל שכן שאינו משנת חסידים. ו

.. ובתשובה (המיוחסות) להרמב"ן סימן (רפ"ב) [רפ"ג] כתב מה

(olueci) och ?) Dewokei YOSEF

הקב"ה מששח ימי ברחשית להנהיג שולמו בכר על כן יחפלל כל הכיד לבטל ממנו גזרת המול כי מאת אדון הכל בא הכל ובידו לעשות ולשטת כתפט ומליט ברבי עקיבת [שנת דף קטי] במתי דאמרי ליה כלדתי אברתיה והוה דחיג אמילתת טובת ולבסוף נששה להן נס בוטת הצדקה ומיהו רו"ל הזהירו לבל ישים אדם מחשבתו באלו הדברים ויחלה אדם עצמו במי שאמר והיה העולם והוא בחסדיו יציל עבדיו מפגע רע ואמר על זה [פסחים דף קינ-] מנין שאין שואלים בכלדאי ח"ל תמים תחיה עם ה' אלהיך והרמב"ם ז"ל כחב שאף חזיון הוברי שמים בדרך ההכמה בכלל נחש הוא ואיט מחוור עכ"ל: סליכן לדו ארבע מיתות

(2) pik) Folon MASHBA

כבודך יכריחגי ומעלתך מגדרי תוציאני, כל ימי גדרתי בעדי ולא אצא חוץ מגדרי, לכל אשים דבורי במה שרבו כו החקירות, עד אמצא איש נכון וחכם להוציאני ממכוכות הנסתרות. ועתה אתה אוחו בערפי להוציא מה שאין לי חפץ בו, על פי כי דברים אלו שאמרת אין לכבי מכיל חקירתם, כי רכה מכוכתם ונפלאה ממני אמתתם, לאמר מצאתי און לי ויש דברים שאסמוך על יסודותם. אכל מה אעשה ואהבתך ומעלתך הסיתו אותי לענות בחכמה נעלמה ויהי מה, ואם לא ישיג לכבי שמקה ורומה.

ואומר אני כי באמת פעם אחת שאלני אחד מאנשי החכמה אשר בארצכם על עשיית צורת אריה כמתכת לרפואה, והתרתי כי אמרתי שאיני רואה שום איסור בעשיית הצורה לרפואה. והבאתי לו ראיה מסלע שעל גבי הצינית ששנינו בפרק במה אשה יוצאה נשבת מה, אן יוצאין בסלע

שעל גבי הצינית, ואמרינן עלה בגמרא מאי צינית בת ארעא, מאי שנא סלע, אילימא דכל דקשי מעלי לה ליעביד ליה חספא, ואי משום שוכתא ליעביד ליה מסא, אלא משום צורתא ליעביד ליה פולסא, אמר אביי כלהו מעלו לה. כלומר הקושי ושוכתא וצורתא, אלמא צורה לרפואה מותר. ואי משום צורת אריה ומשום לא תעשון אתי ןשמות כ, כן לא תעשון דמות שמשי המשמשין לפני במרום (עיז מג, א). הא אמר אביי (שם עיבן לא אסרה תורה אלא דמות ארבע פנים כהדי הדדי חוץ מפרצוף .578

ואמרתי שגם מורנו הרב הגדול רבינו משה בר נחמן ז"ל היה מתיר ועושה, ואין לנו גדול ממנו בחכמה ובמנין וביראת חטא. וכשהתרתי לא ידעתי שנפלה מחלוקת שם בחכמי הארץ שאין דרכי לענות על ריב ולא אחקרנו.

('n) [30 ECBM (C) (A)

ומכל מקום הדבר מוסכם בין חכמי ישראל, שהעולם הזה התחתון נמסר בנוהג כפי מערכת הכוכבים, אם לא שעבודת הש"י תבטל הרושם המתחייב ממנה יני. ונמשך מזה, שאם לא יחזק זכות האדם כל כך שתשתנה המערכת בשבילו. או שיהיה יני מושגח בהשגחה פרטית דבקה, עד שישים הש"י בלבו לעשות איזה פעל יגן בעדו מרעת המערכת. כל עוד שלא יהיה אחד מאלו הצדדים, יתחייב שיענש האדם ההוא גם כשלא יתחייב אליו כפי מעשיו העונש ההוא. ומפני זה אמרו רז"ל בני חיי ומזוני וכר. ועל זה הצד גם כן הוא שאמר 132: ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו, עד בוקר כיון שנתנה רשות למשחית [לחבל] אינו מבחין בין צדיק לרשע 133.

(NOR MISSE ILISIN) DAN (26) MAHARAL

ויש שואלים והרי אמרו (בסנהדרין) (פסחים קי"ג.
ב') מנין שאין שואלים בכלדיים שנאמר תמים
תהיה עם ה' אלקיך וגו'. ועוד מקשים איך אנו
נוהגים שלא להתחיל ללמוד ביום ב' וכן אין נושאין
בלבנה ישנה רק בלבנה חדשה, ודבר זה נראה מדרכי
[האמורי] דאמרינן (סנהדרין ס"ו. א') אל [תתחיל]
בי שחרית הוא מוצאי שבת הוא כל זה מדרכי
[האמורי], וכיון שהוא מדרכי [האמורי] איך נוהגים
כך. וקושיא ראשונה בודאי לאו כלום, שלא אמרו
רק שאין שואלים לרדוף אחריהם אבל מי שלמד
בעצמו ויודע ענין הכוכבים יש לו לשמור מהם בודאי
שהרי הממשלה נתן הש"י להם, ולא אמרו רק לענין
זה שאין שואלים בהם.

אסן און (יוד קאי) און און (יוד קאי) און און און און און ארעבאא ארעבאא הלבות מעונן ומכשף

קעם שלא לכשף לעונן ולנחש. יבו יש סעיפים:

: אין שואלין בחוזים בכוכבים ולא בגורלות א 🛱 🔄

הגה [ב] משום שנאמר אמים אהיה עם ה' אלהיך (ב"י בשם תוספות

דע"פ ובשם ספרי) א [ג] וכ"ש (א) *) דאסור לשאול (א) (ב) בקוסמים ומנחשים ובמכשפים (פסקי מהרא"י פי' ל"ו):

ב [ר] נתגו ישאין כתחילין (א) בב׳ ובר׳ (ה) יואין נושאין נשים אלא בסילוי הלבנה:

רגה [1] ולכן נהנו ג"כ להחחיל ללמוד בר"ה כי אט"ם שאין ניחוש יש סימן (סמ"ק סימן קל"ו) [1] במה שאדם יודע שהוא כנגד המזל לא יעשה ולא יסמוך על הנס ב אלא שאין לחקור אחר זה משום המים חהיה (השובח רמב"ן סימן רפ"ו) כמו שנהבאר: